

BẢO TÀNG CHỨNG TÍCH CHIẾN TRANH - BẢO TÀNG VÌ HÒA BÌNH THẾ GIỚI

THS. NGUYỄN KIM THÀNH

TÓM TẮT

Trong khoảng thời gian 40 năm hoạt động, Bảo tàng Chứng tích chiến tranh không chỉ là nơi sưu tầm, trưng bày những bằng chứng lịch sử về tội ác và hậu quả của cuộc chiến tranh xâm lược đối với đất nước và người dân Việt Nam, mà còn là nơi giáo dục công chúng, đặc biệt là thế hệ trẻ về tinh thần đấu tranh bảo vệ Tổ quốc, bảo vệ hòa bình và tinh thần đoàn kết hữu nghị giữa các dân tộc trên thế giới.

Từ khóa: bảo tàng; Bảo tàng Chứng tích chiến tranh; lịch sử; trưng bày.

ABSTRACT

In its 40-year activities, War Remnants Museum is not only a place to collect, exhibit historical evidences on crime and consequences in Vietnam war, but also a public education institution, especially for young generations, to the spirit of defending motherland, peace keeping, and friendship between nations.

Key words: museum; War Remnants museum; history; exhibition.

Bảo tàng Chứng tích chiến tranh (số 28 Võ Văn Tần, quận 3, thành phố Hồ Chí Minh) được thành lập ngay sau ngày đất nước thống nhất, nhằm lưu lại những chứng tích anh hùng của nhân dân Việt Nam trong công cuộc đấu tranh chống các thế lực xâm lược, đồng thời, lên án những tội ác và hậu quả tàn khốc do chiến tranh để lại.

Tiền thân của Bảo tàng là “Nhà Trưng bày tội ác Mỹ - Ngụy”, mở cửa đón công chúng từ ngày 4/9/1975. Sau đó, ngày 10/11/1990, công trình được đổi tên là “Nhà Trưng bày tội ác chiến tranh xâm lược” và, từ ngày 04/7/1995 được đổi tên là “Bảo tàng Chứng tích chiến tranh”.

Hiện Bảo tàng đang lưu giữ hơn 20.000 tài liệu, hiện vật và phim ảnh, trong đó, có hơn 1.500 tài liệu, hiện vật, phim ảnh quý đã được đưa vào giới thiệu với các chuyên đề, như: Những sự thật lịch sử, Hồi niệm, Hậu quả chất độc màu da cam trong chiến tranh Việt Nam, Tội ác chiến tranh xâm lược, Thế giới ủng hộ Việt Nam kháng chiến, Bảo tàng

ngoài trời, Hậu quả bom mìn trong chiến tranh, Việt Nam - Chiến tranh và hòa bình...

Mỗi hiện vật là một câu chuyện khiến khách tham quan phải suy nghĩ và chiêm nghiệm. Các hiện vật, mô hình được tái hiện ở dạng “tĩnh” nhưng lại “động” trong tâm khảm mỗi người khi ý thức về chiến tranh và hòa bình, giữa sự sống và cái chết.

Chuyên đề Hậu quả chất độc màu da cam trong chiến tranh Việt Nam trưng bày 100 ảnh, 10 tài liệu, 20 hiện vật, là những bằng chứng “ám ảnh” về hậu quả nặng nề của việc phun rải chất độc màu da cam của đế quốc Mỹ mà nhân dân Việt Nam phải gánh chịu.

Bảo tàng đã liên tục mở các chuyên đề, các cuộc hội thảo về chất độc màu da cam, đồng thời, kêu gọi bạn bè trong nước và quốc tế ủng hộ, chung tay góp sức làm sạch môi trường bị nhiễm điôxin... Để rồi từ đó, những người yêu chuộng hòa bình trên khắp thế giới đã hội tụ về đây, cùng nhau giúp đỡ, hỗ trợ nhân dân Việt Nam khắc phục hậu quả do

chất độc màu da cam gây ra cũng như bom mìn còn nằm sâu trong lòng đất.

Tình cảm của bạn bè quốc tế đối với Việt Nam trong thời kỳ kháng chiến được thể hiện trong chuyên đề: Thế giới ủng hộ Việt Nam kháng chiến, với 100 ảnh, 145 tư liệu hiện vật (bao gồm tranh cổ động, biểu ngữ, cờ, truyền đơn và vật phẩm các loại...), giới thiệu phong trào nhân dân thế giới (kể cả nhân dân Mỹ) đoàn kết và ủng hộ cuộc đấu tranh chính nghĩa của nhân dân ta.

Đặc biệt, những kỉ vật do chính cựu chiến binh Mỹ đã tham gia chiến tranh Việt Nam tặng Bảo tàng đã thể hiện sự kính trọng đối với nhân dân Việt Nam và sự hối tiếc về việc tham gia cuộc chiến tranh phi nghĩa này. Một trong số đó là bộ huy chương của cựu chiến binh William Brown với dòng chữ: "Gửi nhân dân Việt Nam" - Tôi đã sai. Tôi xin lỗi".

Đã có rất nhiều tâm sự được chia sẻ trong cuốn nhật kí của Bảo tàng, nói về sự ân hận, tiếc nuối và đau đớn khi nhìn những hiện vật, tư liệu được trưng bày ở đây. Tại phòng "Những sự thật lịch sử", có cuốn hồi ký của cựu Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Mắc-na-ma-ra năm 1995 với lời tự thú: "Chúng tôi đã sai lầm, sai lầm khủng khiếp. Chúng tôi mắc nợ các thế hệ tương lai trong việc giải thích tại sao lại sai lầm như vậy". Đối với họ, đây thực sự là bản cáo trạng lương tâm mà bất kì một cựu chiến binh Mỹ nào từng tham chiến ở Việt Nam đều cảm thấy có lỗi và cần hành động để được tha thứ. Ngay cả những bạn trẻ người Mỹ cũng tự nhủ, sẽ cùng với bạn bè mình ủng hộ Việt Nam và bảo vệ nền hòa bình trên đất nước Việt Nam.

Như vậy, Bảo tàng Chứng tích chiến tranh không chỉ trưng bày bằng chứng về tội ác của đế quốc xâm lược mà còn thể hiện khát vọng hòa bình của nhân dân Việt Nam và nhân loại tiến bộ. Chính vì điều đó, năm 1998, Bảo tàng đã được công nhận là một trong 61 bảo tàng thuộc hệ thống "Bảo tàng vì hòa bình - thế giới", năm 2008 là thành viên của Hội đồng Quốc tế bảo tàng (ICOM).

Kể từ khi thành lập đến nay, Bảo tàng Chứng tích chiến tranh luôn nỗ lực trong việc sưu tầm tranh, ảnh, hiện vật trong nước và quốc tế để làm phong phú kho tư liệu của bảo tàng.

Bộ sưu tập "Hồi niệm" về chiến tranh xâm lược của Mỹ ở Việt Nam bao gồm 275 bức ảnh của 134 nhà báo thuộc 11 quốc tịch khác nhau trên toàn thế giới. Tất cả họ đều đã chết trong cuộc chiến tranh tại Việt Nam và Đông Dương nhưng để lại nhiều tác phẩm có giá trị.

Với thông điệp "Vi hòa bình", rất nhiều phóng viên, nhà nhiếp ảnh, nhà quay phim, đạo diễn trong thời kì chiến tranh đã tìm đến Bảo tàng để tặng lại những tư liệu, hiện vật quý, nhằm thể hiện tình cảm của mình đối với nhân dân Việt Nam, trong đó có áp phích, poster phản đối chiến tranh, tờ báo, lôgô và khẩu hiệu của Tổ chức VN Veterans Against The War do ông Mike Đedrich (Mỹ) tặng, huy hiệu phản đối chiến tranh do bà S.J.Avery (Mỹ) tặng. Bảo tàng cũng đã tiếp nhận bộ ảnh "Da cam - Thông điệp trái tim" của nhà nhiếp ảnh Thu An và 25 ảnh trong triển lãm "Cảm xúc Hoàng Sa" do nhà nhiếp ảnh người Nhật Murayma tặng...

Trong giai đoạn hội nhập và phát triển, Bảo tàng đã có sự đổi mới trong hoạt động giáo dục, nhằm cung cấp, giới thiệu bằng hình ảnh trực quan tới tuổi trẻ học đường những tri thức về lịch sử, truyền thống đấu tranh anh dũng của cha, anh trong sự nghiệp giải phóng dân tộc và thống nhất đất nước.

Bên cạnh đó, Bảo tàng còn tổ chức nhiều cuộc triển lãm ngắn ngày, với các chủ đề, nội dung và thông điệp khác nhau đến công chúng, như: Ký ức chiến tranh, Nỗi đau màu da cam, Tình yêu trong chiến tranh, Những kỷ vật Mậu Thân, Phụ nữ Việt Nam trong khói lửa chiến tranh, Trẻ em thời chiến, Áo dài phụ nữ Việt Nam qua các thời kỳ chiến tranh.

Trong năm 2014, Bảo tàng đã tham gia 21 tham luận tại các hội thảo, tọa đàm khoa học, nghiên cứu, sưu tầm tư liệu để chuẩn bị cho ra các ấn phẩm: *Bảo tàng Chứng tích chiến tranh tự giới thiệu, Phong trào hòa bình của Nhật Bản ủng hộ nhân dân Việt Nam trong chiến tranh.*

Hiện tại, Bảo tàng có một phòng tranh thiếu nhi mang tên "Bồ câu trắng". Hàng năm, đến hẹn lại lên, bảo tàng tổ chức cho các em thiếu nhi vẽ tranh với nhiều chủ đề về tình yêu quê hương, đất nước, ông bà, cha mẹ... Nhiều bức tranh đẹp, có nội dung ý nghĩa được lưu giữ tại đây. Ước mơ của các em rất đơn giản, đó là được sống trong đất

nước hòa bình, được đi học và làm những điều mình yêu thích.

Bảo tàng đã tổ chức cuộc thi “Nét vẽ xanh”, chọn lọc được 838 bức tranh chủ đề “Ước mơ về một thế giới hòa bình” và trao giải cho 64 bức tranh tiêu biểu.

Với sự kết hợp giữa nội dung hấp dẫn và các hoạt động đa dạng, Bảo tàng đã thu hút được một lượng khách lớn đến tham quan, nghiên cứu, học tập. Tính từ ngày thành lập (tháng 9/1975) đến nay, Bảo tàng đã thu hút được hơn 11 triệu lượt khách tham quan. Riêng năm 2014 là 646.700 lượt khách (Báo cáo tổng kết năm 2014), với 70% là khách nước ngoài. Du khách quốc tế đến Việt Nam rất quan tâm đến việc tìm hiểu về những cuộc chiến tranh bảo vệ Tổ quốc và họ muốn tìm hiểu vì sao chúng ta lại chiến thắng? Năm 2008 Bảo tàng trở thành thành viên của Hội đồng Quốc tế bảo tàng (ICON). Năm 2012, trang web về du lịch nổi tiếng thế giới TripAdvisor đã xếp Bảo tàng Chứng tích chiến tranh của Việt Nam trong Top 10 các bảo tàng hấp dẫn nhất châu Á.

Tháng 10/2013, *Báo Thanh niên* đăng tin “Bảo tàng Chứng tích chiến tranh được Báo The New

York Times (Mỹ) giới thiệu là một điểm đến đặc sắc của châu Á và châu Đại Dương mà du khách không thể bỏ qua”.

Năm 2015, Bảo tàng tiếp tục được bình chọn trong danh sách 25 bảo tàng hấp dẫn của khu vực châu Á (theo TripAdvisor).

Thực hiện chủ trương đẩy mạnh xã hội hóa, Bảo tàng bước đầu đã tự tạo ra các nguồn thu để phục vụ cho hoạt động nghiệp vụ. Năm 2014, Bảo tàng thu được hơn 9 tỷ đồng và, 6 tháng đầu năm 2015 là hơn 7 tỷ đồng¹.

Bảo tàng Chứng tích chiến tranh đã từng bước khẳng định được vị thế của mình trên bình diện quốc tế, ngày càng chinh phục được tình yêu của thế hệ trẻ đối với lịch sử, khát vọng hòa bình. Và, vượt trên tất cả, Bảo tàng mãi là một trong những nơi nhắc nhở chúng ta: Hãy gìn giữ nền hòa bình bằng chính lương tâm và trách nhiệm của mình./.

N.K.T

Chú thích:

1- Báo cáo tổng kết năm 2014 và Báo cáo tổng kết 6 tháng đầu năm 2015 của Bảo tàng Chứng tích chiến tranh.

Phòng trưng bày Hậu quả chất độc da cam trong chiến tranh xâm lược Việt Nam - Ảnh: Tác giả